PLANIGLOBII TERRESTRIS CUM UTROQ HEMISPHÆRIO CÆLESTI

GENERALIS EXHIBITIO,

Quam ex novissimis probatissimisque recentium Geographorum scriptis concinnatam, multisq; phænomenis illustratam

publicè proponit Io. Bapt. Homann Sac. Cæs. Maj. Geographus et Reg. Scientiarum Acadè. Berolinensis Socius Norimbergæ

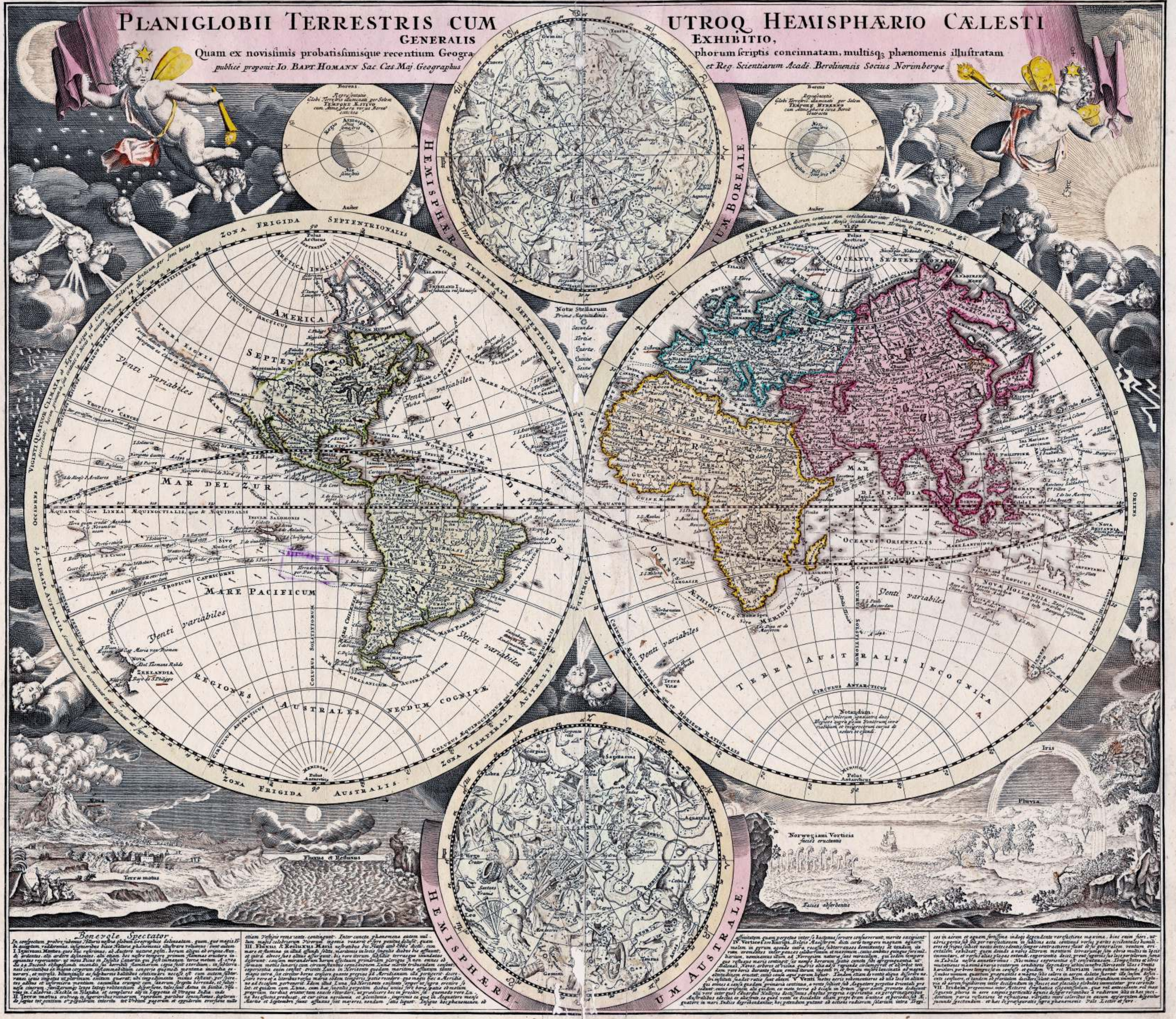

Benevole Spectator

In conspectum prodire volumen Illustrium Virorum ingenia, doctissimum, quem, quo magis Il-
lis assignem, validissimis, inferioribus suæ Naturæ phænomenis illustrare voluimus: sunt autem
I. Ignivomi Montes, quos hic reperimus, ab Auctore naturæ posti, horum aliqui ab origine Mun-
di ardentes, alii ardere desierunt, ubi autem hoc vulcanorum primum flammas eruxerint in
commissi reperiuntur: ut mons Ætnæ in Insula Canaria, qui fertè immanem terræ motum, A. 1705
die 24 Decemb. obscurissimis tenebris sui horribili flammarum copia fecit exortum, in subterra-
neis cavernulis ex magna corporum inflammabilium copiosa quantitate mentana incendia ex-
turari, et nitrosis, bituminosis ac sulphureis halitibus cientium ari necesse est, cum autem subter-
ranea ignis impetus ut plurimum exitum quærat, ubi impedimenta minus obstant, per terre-
stres adhuc et infirmiores meatus, cumulos erumpit cum, Lavarum, Ignem horrendo, et lobri-
nosa cinerum, fumiferumque vapor intra volutantium, disperdere, talesque Ætnæ in Sicilia, Vesu-
vius in Calabria, Hekla in Islandia et complures alij in Japonia et Virapa India sub
II. Terræ motus, cavernis subterraneis concurrentium, ruptorumq; partibus simultibus, hiatorum
de supino tre gentium et pejudicium interitus, vel ortum pagorum, et oppidorum, eversione nulla
etiam Potissis rerum certe continguit. Inter cuncta phænomena autem mi-
bum, magis celebrarum Fluxus et Refluxus Maris, quotidie ferme pontus ebullit, quam
mare et flumina in illud effundit solita, maximus in locis singulis diebus bis affluunt,
et quia a. absunt, bis alibi effluunt, bis vero diversis, Scilicet superficies aquarum
deformat, cursum mutandorum horum effectuum principalium plurique, a vero errant, ad
formam motus lunarij cum, circum positus cognitionem Lunæ meritis tribuendam consent:
experientia enim constat orientæ Luna in Horizonte quidem maritimo effluxus tantis
magis intra sex circiter horas crescere quanto propius ad Meridianum illa portuorit. discre-
scere vero et a litoribus recessu maria eadem, temporis, spatio recedere, qua magis hæc a Meridia
no ad et ocasum pervenerit. Idcirco illud Luna, ab Horizonte exortus ponitus descedit, ac supra orientis, lo
let: et quidem cum Luna, cum hac singulis perpetim, diebus unius fere horæ spatio ob motum
proprium, tardius oriatur; tam exacte ritardari, ut precedieri hoc in proclivi, ut quamvis vera Lu-
nis hos effectus producat, at cor circa septimum, et plurimum, imprimis ea qua ab Æquatore maxi-
Martio et Septembri fiunt: æstuosa sint maxime, nondum satis liquet: Insignis hæc phænomenon, ob
affinitatem, quam perpetua inter se hactenus servare conservarunt, merito exigunt:
VI. Vortices aro Euripi. Belgio Maalstrom, dicti certe tenguere magnam agitatu
nolum. in gyrum, undis intra rupes subterraneas demittendis, et tandem, ab
vum, eremitatis inter petrosas celaberrimum, et maximum, cuius undatus quinque fere mil
liarium, admirandus illum, ad Norvegiam naturæ, aut miraculum, qui eadem tempore
que refluxui maris contingit, ac semper Reverum, finis cunctis ibi egregiam spectaculum, ad
Balenæ, Naves, arbores et avulsa, quævis alia ad se rapiunde circumgyrat et absorbet: uti
dem vero loco Barantz Sinus, eundem iterum vomendi ex se proprio impetu lanciatis ad magna
altitudinem ejectat, cuius causa aqua parum liquet. Tandem citius de ventis aliqua dicendum ne-
bis infitias, fuadet ratio sunt autem. V. Venti, varios aeris vehementiores ab uno loco in alium
qui motus a causis quidem primariis continuis, a ventis, fluunt, ab Æquatore perpetuo frontali, per
cedunt: cuius explicatio alia, ex mente, terræ ad Solem in Æquatore, super aquam, promota debeant
alij, vero inter quos Celeberrimi Halleyus dextissimus Anglus peregrina experientia ex peregrinationibus
Australibus edoctus ex quibus venti in Occidentis illum propulsum Barantzes et perenne, ab N.
quatore in mari Indico deprehenduntur, hoc potissimum putant ab actionis radiorum solarium, intra Tropi
ces in aerem et aquam sensibilem indeq; decadente rarefactione maxime, hinc ruim heri, ut
aëris gravis, ab eo per rarefactorem in sublimis acta, continuo vacuo, partim circumstantia humidi
oris et frigoris subiecti versus antecedentis, semper ad rarefactorem fluat et hic generatim, ventum, ori
entalem, exhibeat. Quem simile a vero alterum mentiunt terræ marique sibi obvia multis in locis
inventorum, ex quibus varia pulchra et notanda experimenta docte prout sapientis hic loci perlibrum simul
in Tabula supra annotavimus. Nec minus experientia et conjecturarum, longe latius et ultra
mutationes maximi avarya veterum cavillatus deprehendere athenimus umbra Herculis illas a Pontis
Euxinis, per bona temporis sum crescit, et quidem VII. vel Fluviarum sum cumulo maximo, finibus
suadet vinum, quantum progressus a mare sibi salsus in aerem deletus fuerint: illa simum, depuri
cuit resolvere, et tandem ab plantarum dulcare, silent: videtur Nonus aut grandinem immissare Sylvio
rio, ab aerem, transferrem inter destillandum in Pluvias aut planalis globulos immutatur pro cavitate
VII. Iradem progressimus inter Actiera Emphatica elapsum solum, quæ vel ante cadente vel mox
sequenti pluvia in aere cumpsis particulis æqueis, desiper reverubus a radiorum sibi in hac inci-
dentium parvis reflexiones et refractione, rubigines mare coloribus in excum, apparitum, agendum
jucundi spectandum: et hoc depræsignatis supra phænomenis. Vale Lector et fave.